

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گروه هنر

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته ارتباط تصویری

عنوان: بررسی ویژگی های تصویری زیورآلات موجود در موزه هنرهای تزئینی
اصفهان

استاد راهنما

آقای دکتر کامران افشار مهاجر

پژوهش گر

سیده حکیمه ابراهیمی بروجنی

سال دفاع

۱۳۹۲

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

گروه هنری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته

ارتباط تصویری

عنوان

بررسی ویژگی های تصویری زیورآلات موجود در موزه هنرهای تزئینی اصفهان

استاد راهنما

آقای دکتر کامران افشار مهاجر

پژوهش گر

سیده حکیمه ابراهیمی بروجنی

سال دفاع

۱۳۹۲

با تشکر و سپاس از استاد

جناب آقای دکتر کامران افشار مهاجر

که از محضر پر فیض تدریسهان ، بهره ها برده ام

با تقدیر و درود فراوان خدمت پدر و مادر بسیار عزیز ، دلسوز و فداکارم که پیوسته
جرعه نوش جام تعلیم و تربیت ، فضیلت و انسانیت آنها بوده ام و همواره چراغ وجودشان
روشنگر راه من در سختی ها و مشکلات بوده است

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوآوری های

ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه

متعلق به موسسه آموزش عالی نبی اکرم (ص) تبریز است.

چکیده

در پژوهش پیش رو که با روش توصیفی- تحلیلی انجام شده است و جمع آوری اطلاعات آن به صورت کتابخانه ای و میدانی صورت گرفته است، هدفی که دنبال می شود بررسی بصری نقوش زیورآلات دوره صفوی و دوره قاجار بوده و سعی شده است تا با بررسی بصری نقوش موجود در آنها از ویژگی های زیورآلات آن دوره مطلع شویم. گنجینه جواهرات دوره صفوی در بزرگترین گنجینه های جهان قرار می گیرد و شاخصه اصلی هنری آن دوره را که زیورآلات است نمایش می دهد. زیورآلات هر یک از این دو دوره، انواع گوناگون نقوش گیاهی، تجریدی، انسانی، حیوانی و دست انسان را در بر می گرفته است که علاوه بر جنبه های تزئینی، مفاهیم و مضامین خاص و گاه اسطوره ای را دارا می باشد. هنرمندان سازنده این جواهرات بر اساس باورها و اعتقاداتشان این آثار را به وجود می آورده اند. در میان نقوش زیورآلات این دو دوره تاریخی نقوش تجریدی بیش از نقوش دیگر مورد استفاده قرار گرفتند.

علاوه بر تحلیل معنایی نتایج به دست آمده از بررسی ارزشهای بصری این نقوش، نشان از تاثیر پذیری هنر قاجار از هنر دوره صفوی و همچنین هنر مغرب زمین دارد. به طور کلی در نقوش دو دوره نام برده شده اشتراکات فراوانی وجود داشته و در برخی موارد تفاوت هایی نیز احساس می گردد. اما آن چه حائز اهمیت است تاثیر پذیری دوره قاجار از دوره صفوی است.

واژگان کلیدی

زیورآلات دوره صفوی و دوره قاجار، نقش مایه، جواهر سازی، گرافیک معاصر ایران.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	چکیده
	فهرست مطالب

فصل اول : کلیات تحقیق

۲.....	۱-۱ تعریف مسئله
۲.....	۲-۱- ضرورت و اهمیت تحقیق
۳.....	۳-۱ سوالهای تحقیق
۳.....	۴-۱ اهداف اصلی و فرعی
۳.....	۵-۱ روش تحقیق
۳.....	۶-۱ روش جمع آوری طلاعات
۴.....	۷-۱ کاربرد تحقیق
۴.....	۸-۱ پیشینه تحقیق
۵.....	۹-۱ چگونگی انجام پروژه عملی

فصل دوم : زیورآلات زنان در دوره صفوی و قاجار

۷.....	۱-۲ شناخت اجمالی فلز طلا
۷.....	۲-۲ سکه ها
۸.....	۳-۲ تاریخچه جواهرات
۱۰.....	۴-۲ بررسی و تقسیم بندی جواهرات بر اساس نوع کاربرد آن در جهان
۱۱.....	۵-۲ دسته بندی کلی زیورآلات از لحاظ جنس
۱۱.....	۶-۲ فرمهای اصلی در جواهرات

- ۷-۲ زرگری و جواهر سازی ۱۱
- ۸-۲ آرایه ها و زیورآلات در دوران صفویان ۲۱
- ۹-۲ آرایه ها و زیورآلات در دوره قاجار ۳۰
- ۱۰-۲ ملزومات پذیرایی مرصع به جواهر دوره قاجار ۴۳

فصل سوم : تحلیل بصری نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان

- ۱-۳ تاریخچه اجمالی موزه هنرهای تزئینی اصفهان (عمارت کیب خانه) ۴۸
- ۲-۳ تحلیل نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان ۴۸
- ۳-۳ تحلیل بصری نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان ۴۹
- ۴-۳ نتیجه گیری ۸۴
- فهرست منابع ۸۶
- پروژه عملی ۸۸

فصل دوم

- (تصویر ۱-۲) زیورآلات در کاوش های شهر باستانی اور. مأخذ: کتاب هنرهای ایران ۱۲
- (تصویر ۲-۲) قلاب کمری. مأخذ: کتاب هنرهای ایران ۱۳
- (تصویر ۳-۲) گوشواره ای به شکل تنگ. مأخذ: کتاب هنرهای ایران ۱۴
- (تصویر ۴-۲) تندیس پادشاه ساسانی. مأخذ: کتاب هنرهای ایران ۱۴
- (تصویر ۵-۲) گوشواره هایی از جنس طلا. مأخذ: کتاب هنرهای ایران ۱۶
- (تصویر ۶-۲) گشتاوری از جنس طلای مرغوب. مأخذ: کتاب *art persian* ۱۶
- (تصویر ۷-۲) بازوبندی که شامل پنج مهر است. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام رانی. ۱۸
- (تصویر ۸-۲) آویز و گردنبند. مأخذ: هنرهای ایران ۱۹
- (تصویر ۹-۲) فتحعلی شاه. مأخذ: هنرهای ایران ۲۰
- (تصویر ۱۰-۲) تاج سلطنت خاندان قاجار. مأخذ: هنرهای ایران ۲۰
- (تصویر ۱۱-۲) مینیاتور. مأخذ: ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۲
- (تصویر ۱۲-۲) کمربند. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۴
- (تصویر ۱۳-۲) مینیاتور تاج شاهزاده خانم. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۵
- (تصویر ۱۴-۲) میناتور تاج شاهزاده خانم. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۵
- (تصویر ۱۵-۲) مینیاتور تاج شاهزاده خانم. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۶
- (تصویر ۱۶-۲) مینیاتور تاج شاهزاده خانم. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۷
- (تصویر ۱۷-۲) انگشترهای دوره صفویه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۸
- (تصویر ۱۸-۲) مینیاتور جوانی از اشراف دربار. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی. ۲۸
- (تصویر ۱۹-۲) دستبند نقره. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۲۸

- (تصویر ۲-۲۰) گردنبندها چهار بسم الله. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۲۹
- (تصویر ۲-۲۱) انگشتر دوره صفوی. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۲۹
- (تصویر ۲-۲۲) انگشتر دوره صفویه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۰
- (تصویر ۲-۲۳) انگشتر دوره صفویه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۰
- (تصویر ۲-۲۴) انگشتر دوره صفویه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۰
- (تصویر ۲-۲۵) آقا محمد خان قاجار. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۱
- (تصویر ۲-۲۶) جقه فتحعلی شاه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۲
- (تصویر ۲-۲۷) سردوشی مرصع. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۳
- (تصویر ۲-۲۸) نیم تاج فتحعلی شاه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۴
- (تصویر ۲-۲۹) نیم تاج سنگین فتحعلی شاه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۴
- (تصویر ۲-۳۰) نقاشی لاکه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۵
- (تصویر ۲-۳۱) قلاب روبنده. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۶
- (تصویر ۲-۳۲) گردنبندها قمرالسلطنه همسر ناصرالدین شاه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی ۳۶
- (تصویر ۲-۳۳) تاج الماس. مأخذ : کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۷
- (تصویر ۲-۳۴) گردنبندها. مأخذ : کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۷
- (تصویر ۲-۳۵) نقاشی لاکه روی جلد کتاب. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۷
- (تصویر ۲-۳۶) دو چهره از ناصرالدین شاه با تاج کلاه و جقه های مختلف. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۸
- (تصویر ۲-۳۷) ناصرالدین شاه در عهد ولیعهدی با تاج کلاه و کلیجه بلند. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۸
- (تصویر ۲-۳۸) ناصرالدین شاه با کلاه مزین به جقه. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۳۹
- (تصویر ۲-۳۹) الماس صاف و درشت صورتی رنگ. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۴۰
- (تصویر ۲-۴۰) نقاشی زن دوره قاجار. مأخذ: کتاب زیورهای زنان ایران از دیرباز تا کنون ۴۰
- (تصویر ۲-۴۱) نقاشی زن رقص. مأخذ: کتاب زیورهای زنان ایران از دیرباز تا کنون ۴۱
- (تصویر ۲-۴۲) نقاشی زن در حال ضرب. مأخذ: کتاب زیورهای زنان ایران از دیرباز تا کنون..... ۴۲
- (تصویر ۲-۴۳) نقاشی رقاصه ای در حال دف زدن. مأخذ: کتاب زیورهای زنان ایران از دیرباز تا کنون..... ۴۳
- (تصویر ۲-۴۴) آفتابه لکن. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی..... ۴۴

- (تصویر ۲-۴۵) آفتابه لگن. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی.....۴۵
- (تصویر ۲-۴۶) شعمدان طلا. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ اقوام ایرانی ۴۵
- (تصویر ۲-۴۷) عود سوز طلا. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ اقوام ایرانی ۴۵
- (تصویر ۲-۴۸) تخت طاووس. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ اقوام ایرانی ۴۶
- (تصویر ۲-۴۹) تخت نادری. مأخذ: کتاب ۳۵۰۰۰ سال تاریخ اقوام ایرانی ۴۶

فهرست جداول و نمودارها

صفحه	عنوان
	فصل دوم
۸.....	جدول ۱-۲ سکه های دوره قاجار .....
	فصل سوم
۴۹.....	جدول ۲-۳ تحلیل بصری نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان .....
۷۵.....	جدول ۳-۳ ماتریس کیفیت بصری نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان .....
۸۱.....	جدول ۴-۳ جامعه آماری از محدوده فیزیکی نقش در مجموع نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان.....
۸۲.....	جدول ۵-۳ جامعه آماری از شکل غالب نقش در مجموع نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان.....
۸۲.....	جدول ۶-۳ جامعه آماری از راستای غالب در مجموع نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان.....
۸۳.....	جدول ۷-۳ جامعه آماری از چگونگی ترکیب بندی در مجموع نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان.....
۸۳.....	جدول ۸-۳ جامعه آماری از ریتم غالب در مجموع نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان.....
۸۳.....	جدول ۹-۳ کیفیت بصری غالب در نقوش زیورآلات بررسی شده.....

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱ تعریف مسئله

تعریف مسئله یکی از ارکان اصلی هر تحقیق علمی به حساب می آید؛ چرا که کلیه فعالیت های تحقیقاتی بر پایه آن شکل می گیرد. در این مرحله محقق مسئله تحقیق را مشخص می کند و متوجه می شود که مجهول و نا شناخته او چیست و باید چه چیزی را معلوم کند. (محمد رضا حافظ نیا، ۱۳۸۹)

با توجه به تعریف مسئله می توان گفت، یکی از راه های شناخت ویژگی های فرهنگی انسان های گذشته مطالعه بر روی آثار بر جا مانده به خصوص آثار هنری آنها می باشد از این میان تحقیق در رابطه با هنر دو دوره صفوی و قاجار همیشه مورد توجه و علاقه پژوهشگران و محققان بوده و تحقیقاتی در این زمینه صورت گرفته است. ساخت زیورآلات یکی از هنرهای این دو دوره می باشد که بخشی از ویژگی های این دوران را بیان می کند. از این میان زیورآلات موجود در موزه هنرهای تزئینی اصفهان یک منبع ارزشمند می باشد که دارای نقوش فراوان جهت بررسی و مطالعه بصری می باشد. با توجه به این نکته که تا به حال مطالعه دقیقی در رابطه با زیورآلات این دو دوره و به خصوص زیورآلات موجود در موزه هنرهای تزئینی اصفهان صورت نگرفته است در این پژوهش در صدد آن هستیم که زیورآلات موجود در این موزه را از لحاظ بصری مورد مطالعه قرار دهیم.

۱-۲ ضرورت و اهمیت تحقیق

با توجه به این نکته که هنر دوره صفوی و قاجار در بعضی زمینه ها و به خصوص زیورآلات از دوران با شکوه هنری می باشند، ولی متأسفانه کمتر در مورد زیورآلات و نقوش ارزشمند موجود در آنها مطالعه و تحقیقی انجام گرفته است. لذا با در نظر گرفتن این امر، مطالعه و بررسی بصری زیورآلات و نقش مایه های موجود در آنها که مربوط به این دو دوره می باشند ضروری می نماید تا زمینه ای شود جهت شناخت هر چه بهتر این دوره های تاریخی و بهره گیری از این هنرها توسط طراحان گرافیک در تهیه آثار خود.

۳-۱ سوال های تحقیق

- ۱- زیورآلات دوره صفوی و قاجار دارای چه ویژگی هایی بودند؟
- ۲- نتایج به دست آمده از ارزش های بصری نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی چیست؟
- ۳- طراحان گرافیک معاصر چگونه می توانند از نقوش در تهیه آثار بهره ببرند؟

۴-۱ اهداف اصلی و فرعی

هدف اصلی این پژوهش دستیابی به نقش مایه های زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان، تجزیه و تحلیل و بررسی بصری و در نتیجه شناخت و کشف ارزش های بصری این نقوش و همچنین شناخت ویژگی های زیورآلات دوره صفوی و قاجار به خصوص شناخت ویژگی های زیورآلات موجود در موزه هنرهای تزئینی می باشد.

۵-۱ روش تحقیق

روشی که در پژوهش حاضر از آن استفاده شده است روش توصیفی- تحلیلی می باشد. به روشی توصیفی تحلیلی می گویند که: علاوه بر تصویرسازی موضوع، ویژگی ها و وضعیت موجود در موضوع تحقیق را تبیین و به توجیه کردن دلایل چگونه بودن و چرایی وضعیت مسئله و ابعاد آن می پردازیم و به شناخت مسئله و تعریف آن، تدوین فرضیه، نمونه گیری، جمع آوری اطلاعات، تنظیم و طبقه بندی اطلاعات تجزیه و تحلیل اقدام کرده و در آخر به نتیجه گیری می پردازیم (حافظ نیا، ۱۳۸۹).

۶-۱ روش جمع آوری اطلاعات

روش های جمع آوری اطلاعات به دو صورت کتابخانه ای و میدانی انجام می گیرد. که در دو فضای واقعی و مجازی می توان انجام داد و قابل کاربرد می باشد. منظور از فضای واقعی روش های سنتی می باشد که محقق از طریق روش های کتابخانه ای و یا میدانی به جمع آوری مطالب می پردازد. روش فضای مجازی شیوه ای جدیدی است که از طریق شبکه های اینترنت و فناوری اطلاعات در اختیار پژوهشگران و محققان قرار می گیرد و آنها می توانند روشهای میدانی سنتی و کتابخانه ای را برای گرد آوری اطلاعات در اینترنت و فضای مجازی مورد استفاده قرار دهند (حافظ نیا، ۱۳۸۹).

گردآوری اطلاعات در این پایان نامه، به صورت کتابخانه ای و میدانی انجام شده است. به این صورت که برای جمع آوری اطلاعات مورد نیاز تحقیق از کتاب ها، مقالات، روزنامه ها و همچنین از سایت های اینترنتی، کاتالوگ های موزه هنرهای تزئینی استفاده شده است. و جهت تهیه تصاویر جامعه آماری نقوش که بررسی بصری آنها قسمت مهمی از پایان نامه بوده با مراجعه به موزه مربوط و با استفاده از تکنیک

عکاسی به جمع آوری تصاویر پرداخته شده و همچنین برخی اطلاعات در مورد زیورآلات و نقش مایه_ های موجود در آنها در محل مورد نظر به صورت تجربی به دست آمده است.

۱-۷ کاربرد تحقیق

کمتر مطالعه و پژوهشی توسط پژوهشگران در مورد زیورآلات و نقوش موجود در آنها به خصوص زیورآلات موزه هنرهای تزئینی اصفهان که مربوط به دوره صفویه و قاجار می باشد انجام پذیرفته است. مطالعه و پژوهش حول محور این زیورآلات و نقوش موجود در آنها و تجزیه و تحلیل بصیرشان راهی است در جهت تبیین ارزش های این آثار و معرفی عناصر بصری موجود در آنها برای استفاده شایسته در طراحی هنرهای مختلف و گرافیک معاصر ایران.

۱-۸ پیشینه تحقیق

در مورد زیورآلات موزه هنرهای تزئینی در باب تحلیل بصری نقوش این زیورآلات تحقیقات فراوانی صورت نگرفته است؛ اما با مراجعه به همان تعداد اندکی که در مورد این موضوع مطالعه و پژوهش شده برخی دارای ارزش می باشند. به عنوان اولین نمونه می توان از کتاب آقای مهرآسا غیبی با نام ۳۵۰۰۰ سال تاریخ زیورآلات اقوام ایرانی نام برد که به طور خاص در مورد ویژگی های زیورآلات هر دوره به صورت جداگانه و مفصل مطالبی را بیان نموده است. و در کتاب دیگرش با نام هشت هزار سال تاریخ پوشاک اقوام ایرانی علاوه بر زیورآلات هر دوره بر طرز پوشاک زنان و مردان هر دوره مطالبی را عنوان نموده است.

کتاب زیورهای زنان ایران از دیرباز تا کنون سومین کتابی است که با این موضوع نوشته شده. این کتاب که با قلم آقای جلیل ضیاء پور نوشته شده است ما را از آرایش و زیورآلات زنان ایران از دوره های مختلف در ایران آگاه می سازد.

اما در مورد مقالاتی که در باب زیورآلات دوره صفوی و قاجار کار شده است یک مقاله در مورد زیورآلات، مکمل لباس های سنتی ایرانیان، و دست به قلم خانم متینه حاجی کریم می باشد که در مورد زیورآلات دوره قاجار و طرز استفاده از این وسایل تزئینی را در آن دوره در مجله طلا و جواهر بیان می کند. مقاله دیگری که توسط آقای محمد رضا ریاضی با عنوان نگاهی اجمالی به تاریخ جواهر سازی و زرگری ایران در مجله دست ها و نقش ها به تحریر در آمده است و در مورد زیورآلات از دوره هایی که شامل انسان های نخستین بوده اند تا دوره قاجار مطالبی به تحریر در آورده اند.

این پژوهش در پی آن است تا با بهره گیری از این مطالب، به بررسی بصری نقوش زیورآلات موزه هنرهای تزئینی بپردازد و ویژگی های زیورآلات دوره صفوی و قاجار را بیان نماید.

۹-۱ چگونگی انجام پروژه عملی

برای تکمیل پروژه تئوری، با موضوع زیورآلات طراحی پوستر در نظر گرفته شده است. که ابتدا با تکنیک عکاسی از زیورآلات موجود در موزه هنرهای تزئینی تصاویری برای قسمت های مختلف پایان نامه تهیه شد. سپس ۲۱۰ نقش از کل نقوش جهت بررسی بصری انتخاب شد و از برخی برای انجام پروژه عملی مورد استفاده قرار گرفت. سپس این نقوش توسط نرم افزارهای کامپیوتری، جهت کار عملی برای طراحی پوستر اتودهایی زده شد و بعد از راهنمایی ها و کمک استاد راهنمای مربوطه این امر میسر گشته است. در برخی از پوسترها از طریق ترکیب و یا تغییر و یا حذف قسمتهایی از نقوش و گاه با استفاده از اصل عکس و ترکیب این نقوش با حروف و گاه با طراحی خطی از روی نقوش آثار طراحی شده به نتیجه رسیده اند.

طی انجام پروژه عملی در طراحی پوستر تمام ویژگی های زنانه در نظر گرفته شده است. زیرا زنان دارای ویژگی های خاصی از جمله ظرافت و لطافت هستند که در این جا با قرار دادن عکس گل در کنار جواهرات سعی بر آن شده است تا بر این ویژگی ها تأکید بشود. و یا از طریق تکرار حروف زیورآلات بر روی صورت زنانه با قرار دادن رنگ از تیره به روشن سعی بر آن شده است تا نوری که از زیورآلات منعکس می شود را نشان دهد.

آثار طراحی شده برای کار عملی، از طریق تجربیاتی می باشد که از جنبه زیبایی این نقوش بهره گرفته شده است. مجموعه پوسترهای طراحی شده بخش عملی پایان نامه در صفحات پایانی قرار دارد.

فصل دوم

زیورآلات زنان در دوره صفوی و قاجار

۲-۱ شناخت اجمالی فلز طلا

طلا فلزی به رنگ زرد و گران بها می باشد، و یکی از فلزات کمیاب نامیده می شود و به دلیل نرم بودن زیاد آن، بیشتر قابلیت تورق و مفتول شدن دارد. بنابراین آن را با فلزات دیگری همچون مس و نقره و نیکل ترکیب می کنند تا به صورت آلیاژ مورد استفاده قرار بگیرد، برای ساختن زینت آلات، ظروف گران بها و ساختن مسکوکات و آب طلا کاری استفاده می شود، عیار طلا بر حسب قیراط در آلیاژها تعیین می شود، عیار طلای خالص ۲۴ قیراط است. در « ترانسوال » و « جبال اورال » بیشتر معادن طلا وجود دارد که به صورت ذرات مخلوط با شن و خاک و یا به حالت رگه هایی در داخل صخره ها پیدا می شود، و در بعضی از نقاط ایران نیز طلا به دست می آید. (حسین عمید، ۱۳۶۲)

طلا مهمترین فلز گران بهای جهان محسوب می شود زیرا که از لحاظ اهمیت اقتصادی و بازرگانی از بالاترین درجه امتیاز برخوردار می باشد. و آن را از نظر تاریخی نماد خورشید می دانند به دلیل جلای خیره کننده ای که دارد. طلا را در بانک ها و خزانه های دولتی نگهداری می کنند. بزرگ ترین طلای طبیعی که تاکنون استخراج شد و به ثبت رسیده است ۹۵/۶ کیلو گرم است که از معادن آفریقای جنوبی به دست آمده است. طلای خالص به دلیل نرم بودن زیاد می توان با ناخن به راحتی بر روی آن خط انداخت. علامت اختصاری آن در جدول تناوبی عناصر Au، وزن مخصوص طلا ۳/۱۹ گرم بر سانتی متر مکعب و با وزن اتمی ۱۹۶/۹۶۷ و عدد اتمی ۷۹ می باشد. نقطه جوش طلا ۲۷۰۰ درجه و درجه ذوب طلا ۱۶۴/۷۶ درجه سانتی گراد است. (فروغ ابراهیم آبادی « قشقائی »، ۱۳۷۹)

۲_۲ سکه ها

«سکه عبارت است از قطعه فلزی با وزن، عیار، جنس و شکل معین که بر روی آن علائم و اشکال رسمی نقش شده باشد این سکه پشتوانه ارزی هر کشور می باشد و به این دلیل ضرب سکه باید قانونی انجام گیرد. در عصر صفویه برای تطبیق تجارت ایران با ارز رسمی و مشترک تجارت در منطقه مدیترانه به ضرب سکه های طلا مبادرت نموده اند که به آن اشرفی طلا می گفتند وزن سکه اشرفی طلا برابر با ۲/۸۸ گرم می باشد و سکه عباسی واحد رسمی دیگری است که در عصر صفویه ضرب نموده اند که جنس این سکه نقره می باشد. سکه اشرفی ۲۴ عیار می باشد. سکه پهلوی که هم وزن و به اندازه سکه کامل بهار آزادی یعنی ۲۲